

Λ Ο Γ Ο Σ
ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ, ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Ι. Γ. ΛΑΣΚΑΡΗ.

ΕΝ ΤΩΙ ΚΑΘΕΔΡΙΚΩΙ ΝΑΩΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ,
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1859.

Καθ' ἣν ἐτελέσθη μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀγωνισαμένων καὶ πεπόντων
ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
914
12 ΣΧΑΧΟΓΙΑΝΝΗ
ΠΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Α Θ Η Ν Α Ι,
ΤΥΠΟΙΣ Ν. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

1859.

ἐκτός
τέσσαρα
ἡ Ελληνικῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸς τοὺς Ἀναγνώστας!

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν μελιρρύτων καὶ πολυφθόγγων ρητόρων τῆς Πρωτευούσης, ἐνώπιον τῶν ὁποίων δὲν τολμῶ οὐδεὶς κἄν τὴν σκιάν μου νὰ διασύρω, ἀναγνωρίζω ἀληθῶς ὅτι δὲν ἤμην ἐγὼ ἐκεῖνος, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν Πανηγυρικὸν τῆς 25 Μαρτίου, καθ' ἣν πληθὺς λαοῦ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης τάξεως ἀπετέλει τὸ εὐσεβὲς ἀκροατήριον τῆς πανηγυρικῆς ἀγαλλιάσεως, καθ' ὅσον καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἡ ἱερότης τῆς ἡμέρας ἀπήτουν τὸν κατάλληλον ῥήτορα εἰς ἐπιτυχῆ τῆς ὑποθέσεως ἐξιστόρησιν. Ἀλλ' ὅταν οἱ ἀναγνώσται πληροφορηθῶσιν ὅτι ἐξήντησα ὄλας τὰς προσπαθείας μου εἰς τὸ νὰ ἀποφύγω τὰς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν φίλων μου, καὶ ἰδίως γερόντων τινῶν ἀγωνιστῶν, μουρμουρίζοντων (α) καὶ δυσανασχετούντων εἰς τὴν ἀρνησίαν μου τὸ νὰ ἐπιληφθῶ ἀντικειμένου διαφεύγοντος τὰς δυνάμεις μου, καὶ οὐδόλως συλλογιζομένων τὴν δυσχέρειαν καὶ τὸ ἐργῶδες τοῦ ἀντικειμένου, πιστεύω ὅτι θὰ συγχωρήσῃσι τὴν τόλμην μου καὶ δὲν θ' ἀποδόσωσιν αὐτὴν, εἰμὴ εἰς τὰς ἀληθῶς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν γερόντων ἐκείνων φίλων, οἵτινες δὲν ἤξεύρω πῶς κατόρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ μὲ πείσωσι, πρὸς οὓς καὶ ἐγὼ καὶ ἅπανα ἡ νέα γενεὰ τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει ἀπειρον σεβασμόν.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἐπεχείρησα νὰ συλλέξω τὴν ὕλην τῆς ὑποθέσεως, ἀναδιφῶν τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα ὤρिसα ὡς πηγὴν αὐτῆς, ὀλίγην τῆ ἀληθείᾳ ἔδειξα δειλίαν, πιστεύων ὅτι τὰ βοηθήματα αὐτὰ θὰ διευκολύνωσι τὴν συγγραφὴν, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπροχώρησα μέχρι τινός, ἠσθάνθην τὴν ἀπάτην μου, διότι, ἐκτὸς ἄλλων συγγραμμάτων, ἀφ' ὧν ἠρύσθην ἀρκετὴν ὕλην, τέσσαρα ἀνά χεῖρας εἶχον συγγράμματα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς

(α) Ἀντὶ μουρμουρίζοντων.

ἐπαναστάσεως· καὶ τὰ τέσσαρα αὐτὰ εὔρον πολλαχοῦ εἰς ἀντίφασιν, εἰς τίνα δὲ μέρη καὶ ἑλλειπῆ· καὶ ἡ χρονολογία, καὶ ἡ τοποθεσία, καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τὰ γεγονότα οὐδεμίαν πρὸς τὸ πραγματικόν μοι ἔδιδον καθαρὰν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ τῆς ἀντιφάσεως ἀφ' ἐνός, ἐκ τῆς ἑλλείψεως ἀφ' ἑτέρου, ἀντὶ ὡς ἐπροσπάθουν νὰ συγκεντρώσω τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἰδέας μου, μᾶλλον τὰς ἐσύγχισα, καὶ μοὶ ἐπῆλθε παραχρῆμα ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Ἑλλάς στερεῖται ἱστορίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχίσεως ταύτης, ἃς φαντασθῶσιν οἱ ἀναγνώσται εἰς ποίαν δυσχερῆ θέσιν εὑρέθη, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεφάσισα νὰ παραιτηθῶ τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἀλλὰ συλλογιζόμενος τὴν ὑπόσχεσίν μου πρὸς τοὺς γέροντας ἐκείνους φίλους, ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ὁποίων ὁ θεὸς νὰ με φυλάξῃ, ἐπανελάβον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς μελέτης, καὶ διὰ νὰ διορθώσω κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὰς ἀντιφάσεις, τὰς ὁποίας ἀπήντησα εἰς τὰ ἀνὰ χεῖράς μου ἱστορικὰ βιβλία, κατέφυγον εἰς ἐπιζῶντα πρόσωπα τῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνώριζον τὰ πράγματα, καὶ παρ' αὐτῶν ἠδυνήθην ὅποσοῦν νὰ ἐξακριβώσω κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴν ἀλήθειαν ἱστορικῶν τινῶν γεγονότων.

Δέκα μηνῶν νύκται εἶναι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐνησχολήθην εἰς τὸ νὰ συλλέξω τὴν ὕλην εἰς καταρτισμὸν τοῦ λόγου, ἐργαζόμενος ἐπὶ τέσσαρας ὥρας εἰς ἐκάστην νύκτα· καὶ ἐδὼ ἴσως κινήθῃ ἡ περιέργεια τοῦ ἀναγνώστου, ἀκούοντος νυκτερινὴν ἐργασίαν ἀληθῶς νύκτας εἰργάσθην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ λόγου, διότι ὡς δημόσιος ὑπάλληλος δὲν ἠδυνάμην οὐδὲ μίαν ἡμέραν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἔργον μου, ἔργον ἀπὸ τὸ ὁποῖον πορίζομαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Φαντάσθητι, ἀναγνώστα, ἄνθρωπος τῆς ἀνάγκης, ὡς ἐγὼ, μὴ δυνάμενος τὴν ἡμέραν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἔργον μου, μικρὰς μαθήσεως, ἐπιχειρήσας ἔργον, πράγματι δυσχερὲς ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ὕλης, πόσας πικρίας διήλθον μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου, πικρίας τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν ἠθελεν ὑποστῆ ἄλλος, ἔχων ἀρχούσας καὶ ἰσχυρὰς δυνάμεις, ἥσυχον νοῦν, καὶ κατάλληλος διὰ τὸ ἐπιχειρῆμα.

Ἀλλὰ σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι, ἀφοῦ συνεπλήρωσα ὄλον

ὄντως ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ τάφου, εἰς ὃν ἄλλοτε ἡ ἔνδοξος ἡμῶν Ἑλλάς εἶχε ταφῆ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαρβάρου κατακτητικῆς φυλῆς ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας! Ποῖα πρότερον καὶ ποῖα ὕστερον κανορθώματα τῶν ἡρώων πατέρων μας νὰ διηγηθῶ; μὲ ποίους ἀδαμαντίνους στεφάνους νὰ στέψω τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ μὲ ποίας λέξεις καὶ φράσεις νὰ συναρμολογήσω τὴν διήγησιν τῶν μεγάλων, τῶν θείων ἐκεῖνων ἔργων των; ἀδυνατῶ καὶ ὁμως προβαίνω, καὶ ἰδοὺ τὸ κοχλάζον εἰς τὰς φλέβας μου αἷμα συνταράσσει τὴν καρδίαν μου καὶ μὲ ὠθεῖ εἰς τὰ πρόσω· καὶ ἂν ἐκ τῆς στιγμιαίας ταύτης συγκινήσεως ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν χειλέων μου λέξεις καὶ φράσεις ἀσυνάρτητοι καὶ φαντασιώδεις, μὴ κατὰ κρίνηται τὴν παραφορὰν μου, παραφορὰν ἐνθουσιασμοῦ ἅμα καὶ ἀγαλλιάσεως.

Διὰ νὰ περιλάβῃ τις τὸν μέγαν Ἑλληνιδὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν πράξεων τῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἀγωνισαμένων πατέρων μας, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ νὰ συντρίψωσι τὸν πολυχρόνιον ζυγὸν καὶ νὰ διασπάσωσι τοὺς βρόχους μιᾶς πολυχρονίου καταθλιπτικῆς δουλείας τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς τῶν Μουσουλμάνων, οἵτινες τέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξηφάνισαν τὰ λαμπρότερα ἐν τῷ κόσμῳ ἔργα τῶν προγόνων μας, πρέπει προηγουμένως νὰ μάθῃ δι' ἱστορικῆς ἐκθέσεως τὴν καρτεροψυχίαν καὶ τοὺς ἡρωϊσμοὺς των, καὶ προσέτι νὰ μάθῃ ὅποια ἦτο τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς ἡ καταδυναστευσις, ἡ τυραννία, ἡ ὠμότης, αἱ προλήψεις, ἡ φανατικότης, καὶ ἐν γένει τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος. Ἄν ἀληθῶς, κύριοι, ἡ τυραννία εἶναι θυγάτηρ βίας ἀνόμου καὶ ψευδῶν ὑπολήψεων καὶ δοξασιῶν, τίς δὲν φρίττει ἀκούων ὅτι μόνος ἄνθρωπος κατὰ τὰ Μωαμεθανικὰ δόγματα εἶναι ὁ Τοῦρκος, καὶ πάσης ἄλλης θρησκείας ἄνθρωπος εἶναι ἄπιστος, εἶναι σκύλου χειρότερος, εἶναι ὡς τὸν ὀνομάζουσι Γκιαούρης! Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ ἀπεριόριστος εἰς τὸν Τοῦρκον τυραννία καὶ κατάθλιψις, Ἐντεῦθεν ἡ τῆς εὐσεβείας περιφρόνησις γίνεται ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ Μωαμεθανι-

σμοῦ· ὅθεν ὁ Τούρκος ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, ὅλους τοὺς ἑ-
 τεροθρήσκους χρεωστῆι νὰ τοὺς φονεύῃ, ἂν δὲν γίνωσι τούρκοι,
 ἢ ἂν δὲν ἀγοράσωσι τὴν ζωὴν διὰ χρημάτων. Κατὰ τὸν τούρ-
 κον ὅλα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἔθνη καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ χριστιανοὶ εἰ-
 σὶν ἀνδράποδα καὶ αἰχμάλωτοι διὰ βίου, υποκείμενοι εἰς τὴν
 σιδηρὰν αὐτοῦ μάστιγα. Ἐπιλοιπὸν ἦτο πρὸ τῆς ἐπαναστά-
 σεως ὁ Ἕλλην Χριστιανὸς ἀπέναντι τοῦ τούρκου, ἦτο τὸ εὐ-
 τελέστατον κτήνος καὶ τὸ οὐτιδανότατον ὄν. Ἐν περιέπιπτεν
 εἰς χεῖρας αὐτῶν παιδίον ἀνήλικον τὸ περιέτεμνον βιαίως. Ἐν
 ὁ χριστιανὸς περιέπιπτεν εἰς δεινὴν τινὰ συκοφαντίαν, ἢ μόνῃ
 σωτηρία τοῦ ἦτο νὰ ἐξομώσῃ. Φρίττει καὶ κλαίει πικρῶς πᾶς
 ὅστις ἀκούει ὅτι εἰς τὴν γῆν ταύτην τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐβα-
 σίλευσεν ἡ ὀρθοδοξία, ὅπου πρῶτον ἐλαμψαν ὡς ἀστέρες ἑω-
 θινοὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κορίνθου, τῶν Φιλιππῶν καὶ τῆς Θεσ-
 σαλωνίκης, ὅπου ὁ θεὸς Παῦλος ἐδίδαξε τοὺς σοφοὺς Ἀρεο-
 παγίτας, καὶ ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας τοὺς γενναίους Σπαρ-
 τιάτας, ὅπου αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐ-
 κράτυνον τὴν ὀρθοδοξίαν, εἰς ταύτην λέγω τὴν γῆν τῆς εὐσε-
 βείας καὶ τῆς σοφίας, εἰς ταύτην τὴν κλασικὴν γῆν τῶν φώτων,
 εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τοῦτο τὸ ἔθνος τὸ εὐεργε-
 τήσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἐβασίλευσεν ἄλλοτε ἡ ἀσέβεια, ἡ βαρ-
 βαρότης, ἡ ὠμότης, καὶ τὸ λαμπρὸν ἔδαφος αὐτοῦ ἐκάλυπτεν
 ἄμορφος καὶ ζοφώδης ἐρήμωσις, τὸ δὲ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγ-
 γέλιον μόλις ἐψιθυρίζετο εἰς τὰ ὦττα, διὰ τὸν περιστατοῦντα
 φόβον τῆς ἀσεβείας. Ὁ Τειχοφύλαξ κατεπάτει ἀσυστόλως καὶ
 καθύβριζε λυσσῶν τὰ ἐρείπια τῆς Πνυχός, τὸ βῆμα τοῦ Δημο-
 σθένους καὶ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Περικλέους καὶ Φειδίου.
 Ὅλα τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ εὐσεβείας κειμήλια
 μεταμορφώθησαν εἰς φωλεὰς τῆς ἀσεβεστάτης βαρβαρότητος.
 Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ἕλλην χριστιανὸς ἐτυρανεῖτο καὶ κατε-
 φρονεῖτο, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ τὰ τῆς εὐσεβείας μυστή-
 ρια· ἀντὶ τῶν ἱερῶν κωδῶνων, μόλις ἤκούετο εἰς τὴν Ἑλλάδα
 τὸ ρόπαλον καὶ ἡ δειλὴ φωνὴ κράκτου βακενδύτου ἢ ὁ ἄμαυ-
 ρὸς ἤχος ξυλίνου σημάνδρου, πληττομένου ἐκ διαλειμμάτων
 ὑπὸ χειρὸς τρεπούσης εἰς τὸν στενὸν τῆς ἐκκλησίας περίε-

βολον, και συγκαλοῦντος ἡρέμα τοὺς δυστυχεῖς χριστιανοὺς,
 νὰ ἐκχέωσι κοινῶς τοὺς βαθεῖς αὐτῶν στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ
 Θεοῦ. Τὰ θεῖα μυστήρια ἀπερχόμενα εἰς κοινωνίαν τῶν ἀρ-
 ρώστων, ἐρρίπτοντο κατὰ γῆς καὶ κατεπατοῦντο, ὥστε καὶ
 τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκρύπτετο εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἱε-
 ρέων, φεύγων τοῦ Μουσουλμάνου τὴν ὕβριν, πλεόν παρ' ὅτι
 ἐφευγεν εἰς τὰς ἐρήμους τὸν φονικώτατον Ἡρώδη. Οἱ ἱερεῖς
 μας ὑπέκειντο καθ' ἐκάστην ὥραν εἰς τὰς ὕβρεις, εἰς τὴν μά-
 στιγα, εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἡ κατὰ τοῦ κλήρου ἐξιδιασμένη
 ὠμότης τοῦ Μουσουλμάνου καθίσταται ἀπερίγραπτος. Τὰ μο-
 ναστήρια, αὐτὰ τὰ ἱερά ἄσυλα τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς φιλοπτω-
 χίας ἐλεηματοῦντο καὶ ἐγυμνόνοντο, αἱ ἐκκλησίαι ἐκαίοντο καὶ
 ἐκρημνίζοντο. Ἀξίωμα τῆς Μωαμεθανικῆς πολιτικῆς ἦτο τὸ
 πολὺπλοκον δίκαιον τῆς βίας. Ἡ νομοθεσία των ἦτον ἀθλιός
 τις Κώδιξ συντεθειμένος ὑπὸ βαρβάρων Ἀράβων. Ὁ Μουλᾶς,
 ὁ Καδῆς καὶ ὁ ἀγράμματος Ναίπης ἦσαν οἱ αὐθαίρετοι κριταὶ
 τοῦ χριστιανοῦ· αὐτοὶ κατεδίκαζον, ἀπέλυον, ἔσωζον, ἐφόνευον,
 οὐδεμία ἀσφαλεῖα τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας
 ὑπῆρχε. Τὸ πᾶν ἀμαυρὸν, τὸ πᾶν τυραννία, χεῖμαρρος ἀφροῦ
 καὶ λύσσης ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας. Ὡ γλυκεῖα ἐλευθερία!
 πῶς σὲ ἀνεζήτει τότε Ἕλλην, πόσον γλυκὺ ἐφαίνετο τότε
 τὸ ὄνομά σου ὑπὸ τὴν πικρίαν τῆς τυραννίας τοῦ Μουσουλ-
 μάνου! Ναι, ἀδελφοί, ὁ Ἕλλην τότε οὐδὲ κἂν ν' ἀποθάνῃ ἠδύ-
 νατο δωρεάν, ναι καὶ νεκρὸς ὁ Ἕλλην τότε ἦτον ὀφειλέτης
 εἰς τὸν Μουσουλμάνον, διότι διὰ νὰ ταφῇ ὤφειλε νὰ ἀγοράσῃ
 ἀδρὰ ὀλίγας σπιθαμὰς τῆς πατρίδας του γῆς. Ἐνταῦθα, Κύ-
 ριοι, παραλείπω, ἵνα μὴ διεξωδικῶς καταστῶ, παραλείπω ν' ἀ-
 ναφέρω τὰς ἐξ ἀρχῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὠμοτάτας κατα-
 δρομὰς τῶν Μουσουλμάνων, τὰς σφαγὰς, τὰς γλωσσοτομίας,
 τοὺς ἀνδραποδισμοὺς, τὰς ὕβρεις, τὰς ἐξορίας τὰς φυλακίσεις
 καὶ ἄλλας θηριωδίας, τὰς ὁποίας μετὰ φρίκης διηγεῖται ἡ ἱστο-
 ρία· οὐδὲ λέγω, διότι ἀνοροθοῦνται αἱ τρίχες μου, οὐδὲ λέγω
 τὴν εἰς τὰς πρώτας ἐφόδους τοῦ πορθητοῦ λυσιπώδη μανίαν,
 καὶ ἰδίως κατὰ τῶν ἱερῶν ναῶν μας, τοὺς ὁποίους κατέτκαψε,
 κατέκαυσε, ἐβεβήλωσε καὶ μετέστρεψεν εἰς καπηλεῖα τῆς ἀ-

σεβείας του· ἐξ ἀνάγκης ὑπεκύψαμεν εἰς τὴν βίαν, εἰς τὴν ἀνωτέραν δύναμιν, ὑποφέραμεν ὅλα τὰ βασιανιστήρια τῶν τυράννων μας. Ἄλλ' ἄρα γε τὰ πολυχρόνια αὐτὰ βασιανιστήρια ἦτο τυχαία μόνη τοῦ τυράννου θέλησις, ἢ μήπως παλαιὰ μεγάλη ἁμαρτία τῶν πατέρων μας παρώργησε τὸν Θεὸν, ὅστις ἐν τῇ πανσόφῳ αὐτοῦ διανοίᾳ εἰς μετάνοιαν ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ δὴ βούλεται σῶσαι, ἀπέστειλεν ἡμῖν ζυγὸν σατανικὸν τὸν Τοῦρκον; Ἀνεξερεύνητα ὄντως τὰ κρίματα Κυρίου! Αἱ σπαραξικάρδιαι αὐταὶ ὠμότητες τῆς πολυχρονίου καταδυναστείας ὑπερξεχείλησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνοσ, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἐν ὕβριστικὸν ῥάπισμα Μουσουλμάνου τινὸς ἐν Τριπόλει καθ' ἑνὸς μέλους τῆς Κολοκοτρωνίου οἰκογενείας τοῦ ἀειδήμου ἐκείνου Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη, ῥίπτει τὸν πρῶτον σπινθῆρα, καὶ ἰδοὺ οἱ Κολοκοτρῶναι ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη ἄρματωλοὶ, ἀποφασίσαντες μεθ' ὄρκου οὐδέποτε νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν Τοῦρκον, προσβάλλοντες αὐτὸν ὅπου καὶ ἂν τὸν συναντήσωσι, διαμαρτυρούμενοι διὰ τῆς φωνῆς τῶν ὄπλων κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἀνομίας. Τοὺς ἄρματωλοὺς τούτους Κολοκοτρῶνας τοὺς κατὰ τῆς πολυχρονίου τυραννίας ἀποστάτας, κλέπτας ἀπεκάλεσεν ὁ Τοῦρκος· ὄχι, δὲν ἦσαν κλέπται, ἦσαν ἄρματωλοὶ ἐπαναστάντες κατὰ τῆς τυραννίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἱεράς ἡμῶν θρησκείας. Ναι ἄρματωλοὶ ἦρωες, εὐάριθμοι μὲν, ἀλλ' ἀποφασιστικοὶ νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ καταλύσωσι πολυχρόνιον τυραννίαν καὶ κολοσσοῦσας δυνάμεις. Ὅποια πάλῃ! ὁποῖος ἡρωϊσμός! Ἡ ἰδέα αὕτη τῶν ἄρματολῶν Κολοκοτροναίων γενικεύεται κατόπιν, ἀναπτύσσεται, διαδίδεται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἠλεκτρίζει ὅλων τὰ πνεύματα, καὶ ἰδοὺ ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη οἱ ἄρματωλοὶ τοῦ Πινδου καὶ τῆς Ὀσσης, καὶ ἀντὶ πλέον ἰδέας ἄρματωλοῦ, ἐνσαρκοῦται καὶ ἀναπτύσσεται βαθμιδῶν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων ἡ ἰδέα τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε πρὸ τριάκοντα καὶ ὀκτῶ ἡδὴ ἐτῶν ἀπεφάσισαν νὰ λύσωσι τὸ μέγα αἰνίγμα τῆς Εὐρώπης, τοῦτέστι, ν' ἀποδείξωσιν ἂν ἦσαν ἀληθεῖς τῶν προγόνων των ἀπόγονοι· ὦ! ποῖον μέγα, τολμηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα! Εὐτυχὴς ἐποχὴ δι' ὃν τινα τότε ἔζη! Καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν 24 Φε-

βρουαρίου 1821 ὁ μεγαλεπήβολος ἐκεῖνος καὶ φιλόπατρις Ἀ-
 λέξανδρος Ὑψηλάντης ἐξέδωκεν ἐν Μολδαυίᾳ τὴν λαμπρὰν ἐ-
 κείνην διακήρυξιν τῆς ἐπαναστάσεως, κατὰ τὴν 22 Μαρτίου
 καταβαίνει, νέος Ἀγαμέμνων, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εἰς
 Καλάμας, καὶ ἐνούμενος αὐτόθι μετὰ τῶν Μαυρομηχαλῶν,
 Καπετανάκιδων, Κουμουνδουράκιδων, Μουρτζίνου, Φλέσια, Ἀ-
 ναγνωσταρᾶ, Κεφάλα, Νικηταρᾶ καὶ λοιπῶν ὄπλαρχηγῶν, κη-
 ρύττουσιν ἐκεῖσε ἅπαντες τὴν ἐπανάστασιν· καὶ πρῶτον ἀνεπε-
 τάσθη ἐν Πελοποννήσῳ ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Μο-
 νὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας τῶν Καλαβρῦτων, καὶ ἰδοὺ ἡ χεὶρ
 τοῦ Ἱεράρχου Πατρῶν φέρει αὐτὴν μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Πί-
 στις καὶ Πατρίς»· καὶ τὴν σημαίαν αὐτὴν τῆς ἐλευθερίας συνο-
 δεύουσιν ὁ Παππαδιαμαντόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Ζαίμης, ὁ Σω-
 τήριος Χαραλάμπης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Φωτίλας, ὁ Θεο-
 χαρόπουλος, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι Καλαβρυτινοὶ
 καὶ Πατρεῖς. Συγχρόνως ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἥρωος Ἰζα-
 νέτου Χριστοπούλου ἀνεπετάσθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ
 εἰς τὴν κομόπολιν Ἀνδριτζαίναν τῆς Ὀλυμπίας. Ἦχησεν ἀ-
 ναφανδὸν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας· ἠκούσθη εἰς τὰ ὄρη τὸ
 πρῶτον τουφέκι καὶ ἀμέσως ἀνίσταται ὁ Ἕλληνας, καὶ πλήρης
 ζωηροτάτου αἰσθήματος καὶ διαφλεγομένης ἐπιθυμίας τρέχει
 ἀχαλίνωτος πρὸς τὴν φωνὴν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἀρχεται ἡ
 πάλη, πάλη ὀλως ἄνισος, διότι οὔτε ὄπλα, οὔτε πυρίτιδα, οὔτε
 στρατὸν εἶχον οἱ Ἕλληνες. Τὰ τουφεκία των, αὐτὰ τὰ πεπα-
 λαιομένα τουφεκία, τὰ ὁποῖα ἡ πολυχρόνιος ἀχρηστία εἶχε κα-
 ταστήσει ἀνίκανα, συνέσφιγγον μετὰ χροδᾶς, τὴν δὲ σπάθην, τὴν
 σπάθην εἶχε καταφάγει ἡ σκορία, καὶ ἀντὶ σελαχίου ζωστήρος
 λωρίδας ἀπλᾶς περιεζώνοντο, ἀντὶ σφαιρῶν καὶ βομβῶν τοῦ
 κανονίου ἀλογόκαρφα καὶ σκορίαν μετεχειρίζοντο. Ἀφέθημεν
 μόνοι κατάμονοι χωρὶς ξένης συνδρομῆς, χωρὶς οὐδεὶς νὰ με-
 σιτεύσῃ διὰ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ τυράννου πάλης
 μας. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἠγεμόνες τῆς ἐν Λαυδάχῃ Ἰερᾶς συμμαχίας,
 οἵτινες ἀπατηθέντες ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπα-
 νάστασιν ὡς κίνημα κοῦφον, εἰσασιτικόν, τολμηρὸν καὶ ἀντι-
 βαῖνον εἰς τὰ κεκτημένα δικαίωματα τοῦ ἰσχυροῦ, ὄχι μόνον συν-

δρομήν δὲν μᾶς ἔδωκαν, ἀλλὰ καὶ διαταγὴν ἔντονον ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Πρέσβεις νὰ τηρήσωσιν αὐστηρὰν οὐδετερότητα. Ὅμως κηδεταὶ ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἱ πολιτικαὶ περιστάσεις ὑπέβαλον τοὺς Ἡγεμόνας εἰς τὰς βουλὰς τῆς εἰμαρμένης, τοὺς ἠνάγκασαν μετὰ ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω, χάρις εἰς τὴν καρτεροψυχίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, τοὺς ἠνάγκασαν λέγω νὰ ἐξαλείψωσιν ἤδη ὅ,τι ἔγραψαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ αὐτῶν, ν' ἀνοιξῶσι τοὺς θησαυροὺς των εἰς ἀντίληψίν των, νὰ κηρύξωσι τὸ καταδεδικασμένον ἔθνος ἐλεύθερον, αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον, νὰ χαιρετήσωσι τὴν ἐπαναστατικὴν του σημαίαν, καὶ νὰ ἐγγυηθῶσιν ἐνώπιον ὄλου τοῦ κόσμου τὴν πολιτικὴν καὶ ἀνεξάρτητον ὑπαρξίν του. « Ἀνεξερευνηταὶ ὄντως αἱ βουλαι τοῦ Ὑψίστου ».

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἀφέθημεν μόνοι κατὰμονοι, χωρὶς ξένης συνδρομῆς, χωρὶς οὐδεμιᾶς βοηθείας, καὶ ὁμως ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμῶν ἀπελπισίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀπομονώσει ἡμῶν, μόνον εἰς Θεὸν ἐλπίζόντων, πνεῦμα θεῖον διέπνευσεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων φωνὴ πανηγυρικὴ ἐβρόντισεν οὐρανόθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνέκραξεν ἰσχυρῶς. Τὰ ὅσα τὰ ξηρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνάστητε ἐκ τῶν μνημάτων τῆς δουλείας σας· ἐξέλθετε λείψανα εὐγενῆ τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας υἱῶν. Ἀνάστητε! Πατήσατε εἰς τοὺς πόδας σας, ἐκτεινάξατε τὰς ἀλύσεις σας, ἐλευθερώσατε τὴν ἐκκλησίαν καὶ λάβετε τὴν ἐλευθερίαν. Πρὸς τὴν φωνὴν ταύτην, τὴν θείαν φωνὴν, ἐνθουσιάσθησαν οἱ Ἕλληνας, καὶ ὁ οὐράνιος θόλος πληττόμενος ὑπὸ τῶν ὄδυρμῶν καὶ ἀπαρηγορήτων θρήνων τῶν ἀπελπισμένων καὶ μεμονομένων Ἑλλήνων, ἀνήγγειλεν εἰς τὰ ἔθνη τὴν κατάργησιν τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. « Χαίρετε λαοὶ καὶ ἀγαλιάσθε· εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οἱ λαοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν ». Ναι, Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἐκρίζωνει καὶ φυτεύει βασιλείας, ταπεινώνει καὶ ἀνιστᾷ ἔθνη, κρατεῖ τοῦ ἡλίου τὸν δρόμον, διασχίζει θαλάσσας, ἀφανίζει γαίας, συγκλονεῖ τὴν φύσιν ὅλην ὑπὲρ τῶν ἐκλεκτῶν του ἀπὸ ταύτης τῆς ἀνεξερευνητοῦ

τῶν θείων κρημάτων ἀβύσσου καὶ ὁ πολιτικός τῆς Ἑλλάδος κλονισμός· καὶ ἰδοὺ ἄρχεται τὸ μέγα δράμμα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· ἀνοίγεται τὸ θέατρον τῆς φρίκης καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἡ τραγικωτάτη τοῦ κόσμου σκηνή· ἄρχονται τὰ μαρτύρια.

Ἀναλαμβάνουσι τὰ ὄπλα οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἕλληνες καὶ ὀρκίζονται ἢ ὄλοι ν' ἀποθάνωσιν ἢ τούρκον νὰ μὴν ἀφήσωσι ζῶντα· καὶ ἰδοὺ οἱ ἀρειμάνιοι Κολοκοτρῶναι, οἱ Δεληγιάναι, ὁ Πλαπούτας, οἱ Μαυρομηχάλοι, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Παππατζῶνης, ὁ Κεφάλας, οἱ Μούρτζινοι, οἱ Κουμουδουράκιδες, οἱ Φλέσσαι, οἱ Καπετανάκιδες, οἱ Γιατράκαι, οἱ Πετροβάδες, ὁ Ζαχαριάς, ὁ Βρεσθένης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, ὁ Θεοχαρόπουλος, ὁ Ἀρβάλης ὁ Σκαλτζᾶς, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ Ἕλληνες, ὡς ὑψηπέτατοι ἀετοὶ διασχίζουσι τὰ ὄρη, συνέρχονται περὶ τὴν καθέδραν τῆς Πελοποννήσου τὴν Τριπολιτῆαν καὶ πολυορκοῦσιν αὐτὴν, στερούμενοι, κακουχούμενοι καὶ μόνον εἰς Θεὸν καὶ τὴν ἀνδρίαν των ἐλπίζοντες· καὶ τὴν μὲν ἀρχηγίαν τῆς πολυορκίας τοῦ Ναυπλίου διευθύνει ὁ ἀρειμάνειος Τζώκρης καὶ ὁ Παππαρσένιος μετὰ τῶν ἡρώων Κρανιδιωτῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀργολίδος ὀπλαρχηγῶν, τὴν δὲ μετὰ Τριπόλεως καὶ Ναυπλίου ὁδὸν κλείει ὁ γενναῖος Στάϊκος. Συγχρόνως οἱ Λεοντιόκαρδοι ἐκεῖνοι ὁ Πατρῶν Μητροπολίτης μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Κερνίκης, οἱ Ζίμαι καὶ ὁ Ἰωάννης μετὰ τῶν φιλελευθέρων Πατραίων πολυορκοῦσι τὸν ἄρβυρον τῶν Πατρῶν, σπεύροντες τρόμον καὶ ἀπελπισίαν εἰς τοὺς τούρκους. Κατόπιν τῶν Πελοποννησίων ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ γενναῖοι Στερεοελλαδίται, καὶ ἰδοὺ κατὰ τὴν 28 καὶ 30 Μαρτίου (1821) ἀνεπετάσθη εἰς τὸ Λιδορίχι καὶ τὴν Λεβαδεῖαν ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας, εἰς μὲν τὸ Λιδορίχι ὑπὸ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἀλέκου Καλτζᾶ, εἰς δὲ τὴν Λεβαδεῖαν ὑπὸ τοῦ περιθλέπτου καὶ ἡρώϊκου Διάκου. Συγχρόνως ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ Σαλωνῖται, οἱ Ταλαυνῖται, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἰδοὺ οἱ ἀτρόμητοι Διάκος, Παγοριάς, Κουτουσόπουλος καὶ Μελέτης Βασιλείου μετὰ τρισχιλίων Ἑλλήνων ἀφανίζουσι καὶ διασκορπίζουσι τὰ πλήθη τῶν κατὰ τὴν Στερεὰν Τουρκικῶν στρατευμάτων. Οἱ κάτοικοι τῶν νατικῶν νήσων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων μερῶν ἐξ

φλογίζοντο ὡσαύτως ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὅλοι ἤθελον νὰ λάβωσιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον. Κινουῦνται καὶ οἱ θαλάσσιοι ἀετοὶ τῶν νήσων μὲ τὰ σιταγωγὰ πλοῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου· καὶ πρῶτοι ὑψωσαν κατὰ θάλασσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας οἱ Σπετζιώται καὶ Ὑδραῖοι, μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ Ψαρρῖανοί· καὶ ἰδοὺ οἱ θαλάσσιοι ἐκεῖνοι γήγαντες ἀναπετώσι τὰ ἱστία καὶ εἰσπλέουσιν, οἱ μὲν Κανάρης Μιαούλης καὶ Κριεζῆς τὸν Κορινθιακόν, ἡ Μπουμπολίνα καὶ ὁ Ὀρλώφ τὸν Ἀργολικόν κόλπον, οἱ δὲ Μπότασης, Κολανδρούτζος, Θερμιώτης καὶ Γεώργιος Πάνος ἀποκλείουσι τὰ φρούρια τῆς Μογεμβασίας καὶ Νεοκάστρου. Συγχρόνως δὲ ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ ἥρωες Αἰτωλεῖς, Ἀκαρνάται, Βραχόριται καὶ Ἀσπροποτάμιοι τὸ πᾶν ζωηρότης, τὸ πᾶν ἐνθουσιασμός, τὸ πᾶν ἐφώναζεν ἢ θάνατος ἢ ἐλευθερία. Ἄλλ' ὁ τότε Σουλτάνος Μαχμέτ πληροφορηθεὶς καὶ μαθὼν τὰ καθέκαστα τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστάσεως φλόγας καὶ πῦρ ἐξέπέμπεν ἐκ τοῦ στόματος, διατάξας τὸν διερμηνέα νὰ μετακαλέσῃ τάχιον ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ περὶ τινος ὑποθέσεως, πράγματι δὲ μὴ νὰ τοὺς φονεύσῃ. Καὶ ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1821 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ἰμάμης ἐφώναζεν ἐκ τοῦ Μιναρὲ κατὰ τῶν ἀπίστων Χριστιανῶν, ἀπειλούντων τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ καὶ τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου, οἱ τοῦρκοι ῥίπτονται μαινόμενοι εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ τὰς βύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σφάζουσι τοὺς Χριστιανοὺς καὶ βιάζουσι τὸ ἄσυλον τῶν οἰκιῶν, συντρίβουσι τὰς θύρας, εἰσβάλουσιν ὡς τίγρεις καὶ φονεύουσιν ὅσους εὐρίσκουσιν εἰς αὐτάς, καὶ πανταχοῦ δὲν ἠκούοντο εἰμῆ ἄγριαι καὶ τρομακτικαὶ κραυγαὶ τῶν δημίων, οἰμωγαὶ καὶ ὀλολυγμοὶ τῶν θυμάτων, καὶ θρῆνοι καὶ κροτοὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. Διαμαρτύρονται οἱ τότε πρέσβεις κατὰ τῆς αἰματοχυσίας· ἀλλ' ὁ ἀγέρωχος Σουλτάνος οὐδέμίαν ἀκούσασιν δίδει εἰς τὰς διαμαρτυρήσεις αὐτῶν μᾶλλον θηριωδέστερος γίνεται, καὶ τὰ πρῶτα θύματα τῆς θηριωδίας αὐτοῦ ἦσαν ὁ Γεώργιος Μαυροκορδάνος, ὁ Παππαρηγόπουλος, ὁ Ἀλέκος Πάλλης, ὁ Μαυρογένης, ὁ Χαντζαρῆς, ὁ Μάνος, οἱ Μουρούζαι καὶ

πλείστοι ἄλλοι χριστιανοί· καὶ ὡς νὰ μὴν ἤρκειν τὰ θύματα
 αὐτὰ οἱ νέοι τῆς πίστεως μάρτυρες, διατάσσει διὰ τοῦ μεγά-
 λου Βεζύρη τὴν σύλληψιν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ
 Πατριάρχου, πατρὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ἡ Εὐρύμανθος ἡ κοινῶς
 λεγομένη Δημιτζάνα τῆς Πελοποννήσου· οὗτος ὁ μεγαλομάρ-
 τυς Πατριάρχης ἐκτελέσας κατὰ τὸ μέγα Πάσχα τοὺς ἱεροὺς
 τῆς Ἀναστάσεως ὕμνους ἐξήρχετο ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδοὺ
 τῆς ἀσεβείας οἱ ὑπηρέται τὸν ἀρπάζουσι βιαίως, τὸν καταβι-
 βαζουσιν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἀ-
 παγχονίζουσι μετὰ τριῶν ἄλλων κορυφαίων τῆς Ἀγίας Συνό-
 δου. « Ἐν γεννεᾷ αὐτοῦ ἐδοξάσθη, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ οὐκ ἐξαλει-
 φθήσεται »· καὶ ὁ μεγαλομάρτυς οὗτος ὁ τρισόλβιος Πατριάρ-
 χης θύμα τῆς ἀσεβείας γενόμενος ἐτέθη οἰονεὶ θεμέλιος λί-
 θος τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἦ
 σπαραξικάρδιος αὕτη θηριωδία τοῦ Μαχμούδ, ὅχι μόνον τοὺς
 Ἕλληνας καὶ τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς ἠρέθισεν, ἀλλὰ καὶ τὴν συμ-
 πάθειαν ὅλων τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἐκίνησεν ὑπὲρ ἡμῶν.
 Ὅθεν οἱ Ἕλληνες ἐκπεδῶντες ἐνδοθεν τῶν ἀλύσειών των, καὶ
 ἀτρόμητοι εἰς τὴν ἀπόφασίν των να θριαμβεύσωσι κατεπάνω ἐ-
 νὸς κολοσσαίου Βασιλείου, ὅπερ τοσαῦτα ἔτη ἠδυνήθη νὰ ὑπε-
 ρασπισθῆ ἐναντίον τῶν ἰσχυροτέρων ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης,
 λαμβάνουσι πανταχόθεν τὰ ὄπλα διὰ ν' ἀποθάνωσιν ἀποφασί-
 στικῶς εἰς τὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγῶνα· καὶ ἰδοὺ
 γίνονται κατὰ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ οἱ Ἑλληνικοὶ θρίαμβοι,
 ὅσοι φωνικαὶ ἐκεῖναι μάχαι, ἐκ τῶν ὁποίων χάριν συντομίας τὰς
 κυριωτέρας θέλομεν διαλάβει ἐνταῦθα, ἀφήνοντες τὰ καθ' ἑ-
 κάστα εἰς τὴν ἱστορίαν· καὶ πρώτη ἦτις ἐγύμνασε κατὰ τοῦ
 τουρκικοῦ τύφου τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα εἶναι ἡ κατὰ τὴν 12 καὶ
 13 Μαΐου [1821] ἀξιομνημόνευτος μάχη τοῦ Βαλτετζίου, ἦτις
 διήρξασεν 24 ὄλας ὥρας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐπολέμησαν μετὰ
 καρτερίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀμιμῆτου γενναιότητος
 τρεῖς χιλιάδες Ἕλληνες κατὰ δεκαπέντε χιλιάδων τουρκῶν ὑπὸ
 τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κεχαγιά· οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν μάχην
 αὐτὴν ὄπλαρχιγοὶ Ἕλληνες ἦσαν ὁ Θεόδωρος Κρλοκοτρώνης,
 ὁ Πλαπούτας, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης, οἱ Μαυ-

ρομηχάλοι, ὁ Νικήτας Φλέσιας, ὁ Γιατράκος, ὁ Μπαρμπιζιώτης, ὁ Κεφάλας, ὁ Μητροπέτροβας καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ὀπλαρχηγοί· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τοῦ Βαλτετζίου διεκινδύνευσεν ὁ ἀείμνηστος Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, τολμήσας κατὰ τὸ μεσονύκτιον ν' ἀνοίξῃ δρόμον τῶν κεκλεισμένων Ἑλλήνων καὶ νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ μὲ πυριτόβολα, καθ' ἣν ὥραν εἶχον τελειώσει αὐτὰ τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα ἐθριάμβευσαν καὶ κατέπληξαν τοὺς τουρκικοὺς λεγεῶνας, οἵτινες ἀποδειλιάσαντες εἰς τὴν καρτεροφυχίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων διεσκορπίσθησαν, καὶ φεύγοντες τὴν Ἑλληνικὴν σπάθην, μόλις δεκακισχίλιοι διεσώθησαν εἰς τὰ τεῖχη τῆς Τριπόλεως, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν ὀλίγιστοι καὶ ἐπληρώθησαν τινές. Τὸν αὐτὸν θρίαμβον ἔκαμον οἱ Ἕλληνοες καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Γράνας μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Τριπόλεως. Συγχρόως δὲ μὲ τὴν ἔνδοξον μάχην τοῦ Βαλτετζίου, τὴν 14 Ἀπριλίου (1821) ἐν Δαμαστᾷ καὶ Μοσχοχωρί, περὶ τὸν Σπερχιὸν καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλμάνης οἱ ἥρωες Διάκος, Πανοριᾶς καὶ Δουβουνιώτης συνάπτουσιν αἱματηρὰν μάχην κατὰ τοῦ ἡμέρ Βρυώνη καὶ Μεχμέτ Πασιά, εἰς ἣν κατελήφθη ζῶν πληγωμένος, αἱματόφυρτος καὶ αἱματοσταγὴς τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο παλικάρι ὁ Διάκος ὁ πρωτομάρτυς τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἀπέθανεν ἡρωικῶς ἀνασκολοπισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν 24 Ἀπριλίου (1821). Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα Ἀπρίλιον ὁ διαδεχθεὶς τὸν Διάκον Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν Γκούραν καὶ μὲ ὀλίγους Ἕλληνας συνάπτουσιν τὴν Γαβριὰν πεισματώδη καὶ αἱματηρὰν μάχην, καθ' ἣν περὶ θέντες ξιφῆρεις κατὰ τῶν Τούργων ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατέσφαξαν· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων κατέπληξε τοὺς τούρκους, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δύνῃ οὖλους ἐνιαυτοὺς ἔτρεφον τὰ πτηνὰ εἰς τὰς πεδιάδας.

Τὴν 18 Μαΐου (1821) τουρκικὸς στρατὸς ἐξ ἑκαταχιλιάδων συγκείμενος ἀπευθύνετο εἰς χωρίον Βέρβεναν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης· ἀλλ' εἰς τὸ χωρίον Δολιανὰ ὁ ἥρωας Νικηταρᾶς ὁ τουρκοφάγος ἐκεῖνος, ὁ νέος Ἀχιλεὺς, ἐπὶ κεφαλῆς εὐαριθμοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, προσκαρ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050644

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Χωρ
503
προσχ